Nr 6

Trafikutskottets betänkande i anledning av i propositionen 1974:1 gjord framställning rörande anslaget till Transportstöd för Norrland m. m. jämte motioner.

Propositionen

I propositionen 1974:1 bilaga 8 (kommunikationsdepartementet) har Kungl. Maj:t under punkten E 15 (s. 158–159) föreslagit riksdagen att till Transportstöd för Norrland m. m. för budgetåret 1974/75 anvisa ett förslagsanslag av 87 000 000 kr.

Motionerna

I detta sammanhang har utskottet behandlat följande motioner, nämligen

1974:44 av herr Sellgren m. fl. (fp, c, m) vari hemställs att riksdagen måtte besluta 1. dels att transporter av i motionen berörda råvaror och kemiska produkter till stödområdet, vilka avses att vidareförädlas av kemisk industri inom området, skall kunna erhålla transportstöd och att den närmare avgränsningen härvidlag göres av Kungl. Maj:t, samt 2. dels att varuslagsavgränsningen för stöd för uttransport av förädlade varor tolkas så, att även kisel kan erhålla transportstöd,

1974:119 av herr Fälldin m. fl. (c), vari, såvitt nu är i fråga (punkten 2), hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller 2. att frågan om förbättringar av det nu utgående transportstödet blir föremål för skyndsam utredning samt förslag till höstriksdagen 1974 på i motionen angivna grunder,

1974:310 av herr Börjesson i Falköping (c) och herr förste vice talmannen Bengtson (c), vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om utredning om övergång till en för hela landet enhetlig telefontaxa i enlighet med vad som anförts i motionen,

1974:311 av herr Eriksson i Arvika m. fl. (fp), vari hemställs att sådana ändringar görs i reglerna för transportstödet 1. att fraktsändningar med en vikt från 200 kg taxerad vikt skall vara stödberättigade, 2. att transportstöd utgår i avståndsklassen 201-250 km med en rabattsats av 10 procent,

1974:497 av herr Persson i Karlstad m. fl. (s, c, m, fp, vpk), vari hemställs att riksdagen beslutar att hos Kungl. Maj:t begära en översyn och revidering av nuvarande transportstödsbestämmelser med syfte i första hand att eliminera de i motionen påtalade konkurrensförskjutande verkningar stödet

medför mellan å ena sidan land- och å andra sidan sjötransporter i Väneområdet, samt i andra hand att inlemma transporter även på Vänern och Trollhätte kanal i stödformen,

1974:503 av herr Winberg m. fl. (m), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna 1. att transportstöd bör kunna utgå även vid landsvägstransporter som sker med s. k. firmabilar, 2. att transportstöd bör kunna utgå med en rabattsats av 10 procent där transportsträckan överstiger 200 km men icke 250 km, 3. att fraktsändningar med en vikt över 200 kg taxerad vikt bör vara stödberättigade,

1974:775 av herr Ekström (s), vari föreslås att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om sådan ändring av kungörelsen om regionalt transportstöd att fraktbidrag utgår för transport till ort inom stödområdet av returfiber och avfall av papper och papp,

1974:1073 av herr Håkansson i Rönneberga m. fl. (c), vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller att en sådan utjämning av teletaxorna kommer till stånd att närsamtalstaxa omfattar förutom abonnentens eget riktnummerområde också samtliga angränsande riktnummerområden,

1974:1417 av herr Carlshamre (m), vari hemställs att riksdagen beslutar att fraktbidrag skall utgå, förutom för transport med järnväg och med lastbil i yrkesmässig trafik, jämväl för transport med fartyg,

1974:1445 av herr Nordgren m. fl. (m), vari hemställs 1. att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om förslag till taxesänkning för person- och godstrafiken i Norrland, 2. att riksdagen hos Kungl. Maj:t uttalar som sin mening att telefontaxeutjämningen skall genomföras i enlighet med riksdagens tidigare uttalande.

Utskottet

Transportstöd för Norrland m. m.

Transportstödet till det norrländska näringslivet enligt kungörelsen (1970:592, omtryckt 1973:895) om statligt regionalpolitiskt transportstöd har hittills omfattat fraktbidrag för transporter med järnväg och lastbil i yrkesmässig trafik från ort inom stödområdet – utom Gotland och Öland – på sträckor över 300 km. Av regional- och näringspolitiska skäl har stödet inriktats på transporter av helfabrikat och mera bearbetade halvfabrikat *inom* och *ut från* stödområdet. Malmer, metaller, ringa bearbetade halvfabrikat inom järn- och stålsektorn, träråvaror och pappersmassa samt oljor och bensin undantas. Stödet som utgår i form av bidrag i efterskott till företagens fraktkostnader varierar mellan 15 och 35 procent av erlagd frakt beroende på avsändningsortens geografiska belägenhet inom stödområdet.

Riksdagen har den 29 maj 1973 (prop. 1973:95, TU 1973:14, rskr 1973:250) beslutat om en utbyggnad av transportstödet fr. o. m. bidragsåret 1974 till

att avse transporter av vissa råvaror och halvfabrikat även *till* orter inom stödområdet. Vidare sänks bl. a. kravet på transportens längd genom att i fortsättningen transporter på sträckor över 250 km medges bidrag. En möjlighet införs också att beakta utländsk transportsträcka vid bidragsgivningen. Slutligen begränsas kravet på lägsta sändningsvikt till att överstiga 300 kg mot hittills 500 kg.

Departementschefen har för nästa budgetår för ändamålet beräknat ett anslag om 87 milj. kr., varvid utöver en ökning med hänsyn till konjunkturuppgången pålagts 23 milj. kr. i enlighet med de förslag som framlagts i propositionen 1973:95. Utskottet tillstyrker den sålunda begärda *medelsanvisningen.*

Stödet omfattar ej *sjötransporter.* Redan i propositionen 1970:84 framhöll departementschefen att i fråga om dessa gäller att de i betydande utsträckning dels omfattar mass- och bulktransporter, dels avser varor som bör falla utanför stödet. Allmänt gäller att med den struktur som sjötransporterna har i kostnads-, pris- och varuhänseende avståndsfaktorn inte spelar samma roll som i fråga om landtransporterna. I angivna proposition framhölls vidare att utan tvivel de problem är större som sammanhänger med vinter- och isförhållandena och som innebär att transporter till sjöss under vissa tider av året förhindras eller försvåras. Härvid hänvisas till det stöd åt sjöfarten som ligger i att isbrytarservicen tillhandahålls avgiftsfritt med anlitande av på riksstaten anvisade medel. För budgetåret 1974/75 har riksdagen nyligen anvisat ca 46,6 milj. kr. Det erinras också om att isbrytarkapaciteten under de närmaste åren väsentligt kommer att förstärkas genom anskaffning av två nya havsisbrytare som på förslag av Kungl. Maj:t beslutats av 1971 och 1973 års riksdagar. Denna ökade kapacitet kommer i särskild grad sjöfarten på Norrlandskusten till godo. För Vänern har en ny isbrytare levererats föregående år.

Under hänvisning till det anförda avstyrker utskottet yrkandet i motionen 1974:1417 att riksdagen beslutar att transportstöd för budgetåret 1974/75 skall utgå jämväl för transporter med fartyg.

Av samma skäl avstyrks yrkandet i motionen 1974:497 om revidering av transportstödsbestämmelserna i syfte att eliminera konkurrensförskjutande verkningar av stödet i vad avser land- och sjötransporter i Vänerområdet eller att transporter på Vänern och Trollhätte kanal skall inlemmas i stödformen. Utskottet förutsätter dock att utvecklingen beträffande Vänersjöfarten följs med uppmärksamhet samt med beaktande av att samhälleliga investeringar blir effektivt utnyttjade.

Flygtransporter omfattas ej heller av stödet. Härvid gäller enligt propositionen 1970:84 att det slags produkter som omfattas av transportstödet endast i speciella undantagsfall förekommer i samband med flygtransporter. Såsom utskottet anförde vid fjolårets riksdag (TU 1973:14) synes frågan här-

om inte f. n. vara av någon större praktisk betydelse. Någon ändring härvidlag av gällande bestämmelser om transportstöd torde därför inte nu vara nödvändig. Utskottet anser dock alltjämt att frågan bör ägnas uppmärksamhet vid den uppföljning av erfarenheterna beträffande verkningarna av transportstödssystemet som även i fortsättningen skall ske.

Under hänvisning härtill avstyrks yrkandet i motionen 1974:119 i vad det innefattar frågan om flyggodstransporter.

I propositionen 1970:84 föreslog departementschefen att stödet ej skulle avse transporter med s. k. *firmabilar*. Detta motiverades med dels att ifrågavarande fordon endast i begränsad utsträckning utför transporter av den längd och den art som avses omfattade av stödet, dels att det i dessa fall skulle vara förenat med särskilda teknisk-administrativa problem att infoga dem i stödsystemet.

I likhet med föregående år anser utskottet någon ändring i denna del inte vara motiverad och avstyrker därför yrkandet i motionen 1974:503 att transportstöd bör kunna utgå även vid landsvägstransporter som sker med firmabilar.

I motionen 1974:1445 har hemställts om förslag till *taxesänkning* för person- och godstrafiken i Norrland. Utskottet förutsätter att denna fråga blir föremål för prövning inom den trafikpolitiska utredningen och att därav betingade förslag snarast framläggs, varför yrkandet inte nu bör föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

I motionen 1974:44 har yrkats att dels transporter av *vissa* i motionen nämnda *råvaror* och *kemiska produkter* till stödområdet skall kunna erhålla transportstöd, dels att i fråga om uttransporter av förädlade varor en sådan tolkning av bestämmelserna skall göras att även för transport av *kisel* transportstöd skall kunna erhållas.

Vidare har i motionen 1974:119 yrkats att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om utredning och förslag till höstriksdagen om stöd till transporter in till stödområdet i fråga om förnödenheter som används inom *jordbruket* samt beträffande *tillsatsämnen för pappersindustrin*.

I motionen 1974:775 har hemställts att fraktbidrag skall utgå för transporter till ort inom stödområdet av *returfiber* och avfall av *papper och papp*.

Även utskottet finner det erforderligt med en ytterligare översyn beträffande vilka produkter och varor som skall omfattas av transportstödet. Utskottet föreslår därför att Kungl. Maj:t med beaktande av vad som anförts i ovannämnda motioner i här berörda delar närmare överväger en anpassning i lämplig utsträckning av det transportstödsberättigade varuområdet. Resultatet av Kungl. Maj:ts överväganden bör redovisas för riksdagen i nästkommande års statsverksproposition varvid även de avgränsningsproblem som torde uppstå närmare bör klargöras. Vad utskottet nu anfört bör av riksdagen ges Kungl. Maj:t till känna.

I motionen 1974:119 har begärts att *viktgränsen* för att stöd skall utgå bör sänkas till *200 kg*. Vidare har i motionerna 1974:311 och 1974:503 föreslagits att viktgränsen sätts vid *200 kg taxerad* vikt.

Utskottet finner det för sin del alltjämt viktigt att en avgränsning sker som undantar mindre sändningar. Därmed kan restitutionsförfarandet administrativt förenklas samtidigt som företagen stimuleras att ordna sina transporter mera rationellt. Då utskottet anser det vara angeläget att så sker bör också en lägsta gräns för enskild sändning vara fastställd. Starka skäl talar dock för att gränsen bör sänkas särskilt med tanke på små och medelstora företag. Detta gäller inte minst sådana företag som levererar sina produkter direkt till förbrukare, varvid sändningarna måste bli förhållandevis små. Av bl. a. nu angivna skäl finner utskottet att lägsta vikten – med verkan fr. o. m. den 1 september 1974 – lämpligen bör sättas vid 250 kg verklig bruttovikt. Frågan om taxerad vikt bör närmare utredas, varför Kungl. Maj:t i samband med den ovannämnda redovisningen i nästkommande statsverksproposition även bör klargöra för- och nackdelarna med ett system med lägsta vikt beräknad efter taxerad vikt. Vad utskottet härom anfört bör av riksdagen ges Kungl. Maj:t till känna.

I motionerna 1974:119, 1974:311 och 1974:503 har yrkats att stöd skall utgå i *avståndsklassen 201–250 km* med en rabattsats av 10 procent. Med hänsyn till att utskottet uttalat sig för en utvidgning av transportstödet i nyss angivet avseende är utskottet ej nu berett att föreslå en sänkning av kortaste avståndet för transportstödet. Motionerna avstyrks därför såvitt nu är i fråga.

Motionsyrkanden rörande telefontaxorna

I motionen 1974:310 hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om utredning om övergång till en för hela landet *enhetlig telefontaxa*. Vidare har i motionen 1974:1073 hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller att en sådan utjämning av teletaxorna kommer till stånd att *närsamtalstaxa* omfattar förutom abonnentens eget riktnummerområde också samtliga angränsande riktnummerområden. I motionen 1974:1445 har yrkats att riksdagen hos Kungl. Maj:t uttalar som sin mening att *telefontaxeutjämningen* skall genomföras i enlighet med riksdagens tidigare uttalande.

I anledning härav vill utskottet erinra om att en inom televerket arbetande utredning, 1969 års telefontaxeutredning, under hösten 1971 lagt fram långtgående förslag rörande regional utjämning av telefonkostnaderna medelst utökade huvudortstaxor och slopande av den högsta avståndsklassen. Som följd härav har Kungl. Maj:t – efter förslag i ämnet från televerkets sida – år 1973 fattat vissa beslut i frågan. De sålunda beslutade åtgärderna anses utjämna större delen av skillnaden i telefonkostnaden mellan olika delar av landet. Televerket har fått i uppdrag att vid genomförandet av de aktuella reformerna prioritera Norrland och övriga delar av det allmänna stödområdet.

Inom televerket pågår dessutom en fortlöpande översyn beträffande taxefrågorna av det slag som berörs i motionen 1974:1073.

Vidare erinrar utskottet om att telefontaxeutredningen fortsätter sitt arbete. Utskottet vill understryka angelägenheten av att detta arbete snarast fullföljs i enlighet med riksdagens tidigare gjorda uttalanden rörande behovet av en utjämning av telefontaxorna. I avvaktan på resultatet av utredningsarbetet synes dock med hänsyn till det anförda någon särskild åtgärd från riksdagens sida i anledning av ifrågavarande motioner ej erforderlig.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. att riksdagen till *Transportstöd för Norrland m. m.* för budgetåret 1974/75 på driftbudgeten under sjätte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 87 000 000 kr.,
2. att riksdagen avslår motionen 1974:1417,
3. att riksdagen avslår motionen 1974:497,
4. att riksdagen avslår motionen 1974:119, yrkandet 2 i vad avser flyggodstransporter,
5. att riksdagen avslår motionen 1974:503, yrkandet 1,
6. att riksdagen avslår motionen 1974:1445, yrkandet 1,
7. att riksdagen i anledning av motionerna 1974:44, 1974:119, yrkandet 2 i vad avser jordbruksförnödenheter och tillsatsämnen för pappersindustrin, och 1974:775 som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört beträffande översyn av det bidragsberättigade varuområdet m. m.,
8. att riksdagen i anledning av motionerna 1974:119, yrkandet 2 i vad avser lägsta vikt, 1974:311, yrkandet 1, och 1974:503, yrkandet 3, som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört beträffande lägsta vikt för att en enskild sändning skall vara bidragsberättigad m. m.,
9. att riksdagen avslår motionerna 1974:119, yrkandet 2 i vad det icke berörts under ovanstående punkter 4, 7 och 8, 1974:311, yrkandet 2 och 1974:503, yrkandet 2,
10. att riksdagen
    a. avslår motionen 1974:310,
    b. avslår motionen 1974:1073,
    c. avslår motionen 1974:1445, yrkandet 2.

Stockholm den 2 april 1974

På trafikutskottets vägnar
SVEN MELLQVIST

Närvarande: herrar Mellqvist (s), Dahlgren (c), Lothigius (m), Persson i Heden (c), Hjorth (s), Hugosson (s), Rosqvist (s), Clarkson (m), Östrand (s), Stjernström (c), Magnusson i Kristinehamn (vpk), Sellgren (fp), Johansson i Hållsta (c), Johansson i Åmål (s) och Ångström (fp).

Reservationer

1. beträffande transportstöd för *sjötransporter* av herrar Lothigius (m) och Clarkson (m) som anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 3 som börjar med "Under hänvisning" och slutar med "effektivt utnyttjade" bort ha följande lydelse:

Konkurrens på lika villkor måste emellertid skapas, innebärande bl. a. att – där konkurrens är tänkbar – transportstöd skall utgå på sådant sätt att ett transportmedel inte ensidigt gynnas i förhållande till andra. Transportstöd inom allmänna stödområdet bör därför enligt utskottets uppfattning under nästa budgetår omfatta även frakter med *fartyg*, varför utskottet tillstyrker motionen 1974:1417.

Utskottet anser sig däremot ej berett att tillstyrka yrkandet i motionen 1974:497 om revidering av transportstödbestämmelserna i syfte att eliminera konkurrensförkjutande verkningar av stödet i vad avser land- och sjötransporter i Vänerområdet eller att transporten på Vänern och Trollhätte kanal skall inlemmas i stödformen. Utskottet förutsätter dock att utvecklingen beträffande Vänersjöfarten följs med uppmärksamhet samt med beaktande av att samhälleliga investeringar blir effektivt utnyttjade.

dels utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. att riksdagen med bifall till motionen 1974:1417 ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört rörande transportstöd för frakter med fartyg,

2. beträffande stöd för transporter med *firmabilar* av herrar Lothigius (m) och Clarkson (m) som anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 4 som börjar med "I likhet" och slutar med "med firmabilar" bort ha följande lydelse:

Såvitt gäller landsvägstransporter kommer således för att transportstöd skall utgå alltjämt att krävas att transporter utförs i yrkesmässig trafik. Enligt utskottets mening kan det inte vara tillfredsställande att företag vars transporter sköts med egna fordon (s. k. firmabilar) åsamkas högre transportkostnader än de företag som överlåter transporterna till den yrkesmässiga trafiken. Utskottet tillstyrker därför yrkandet i motionen 1974:503 att transportstöd bör kunna utgå även vid landsvägstransporter som sker med firmabilar.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. att riksdagen med bifall till motionen 1974:503, yrkandet 1, ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört rörande stöd för transporter med firmabilar,

GOTAB 74 7371 S Stockholm 1974